



GEOPARK - CO TO TAKIEGO?

Geopark to wyjątkowy obszar:

- zwiększa ochronę cennego dziedzictwa geologicznego
- promuje przyrodę i kulturę regionu
- wspiera mieszkańców i lokalną gospodarkę
- prowadzi działalność edukacyjną

Celem geoparku jest zrównoważony rozwój regionu i lepsza jakość życia jego mieszkańców

INNE GEOPARKI UNESCO W POLSCE



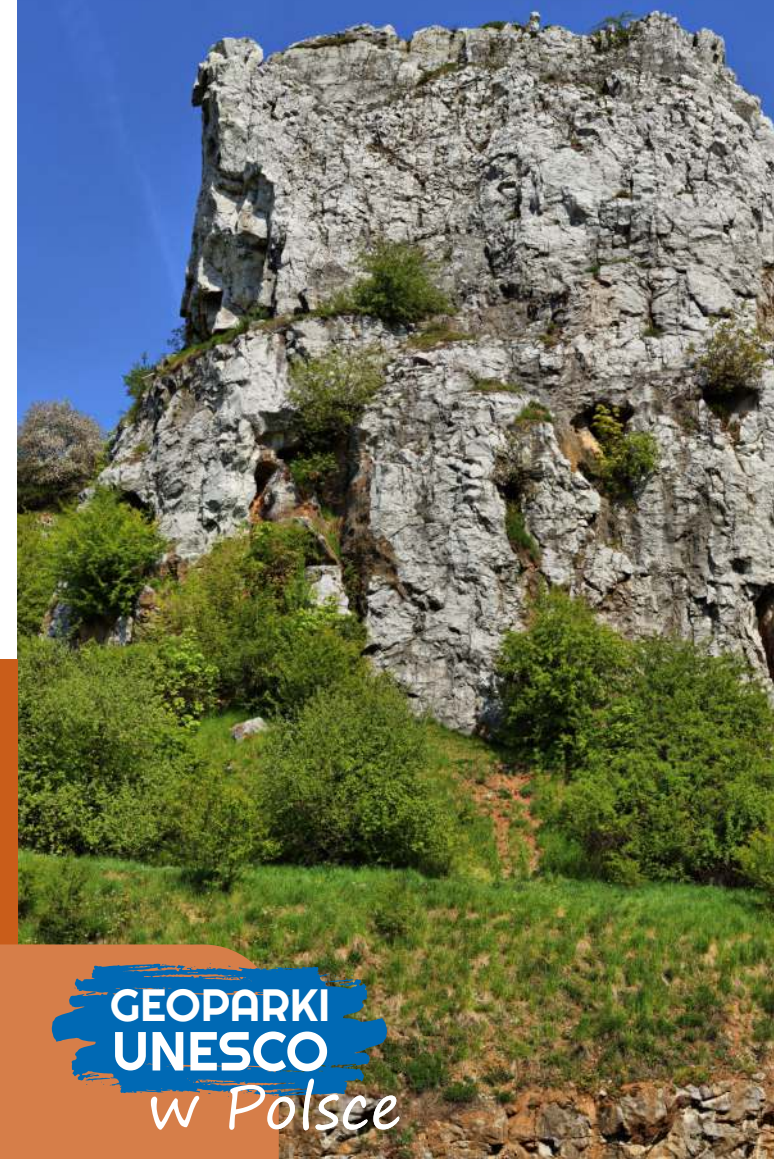
W sercu Gór i Pogórza Kaczawskiego, wśród zapierających dech krajobrazów, w otoczeniu niezwykłej przyrody, w miejscu o bogatej przeszłości górniczej i osadniczej utworzono Światowy Geopark UNESCO Kraina Wygasłych Wulkanów.

Niemal 1300 km² terenu dokumentuje ponad 500 milionów lat historii geologicznej, w tym aż trzy epizody wulkanizmu.



Przecięta na pół Nysą łżycką spiętrzona morena czołowa stała się centralną postacią Światowego Geoparku UNESCO Łuk Mużakowa. Przekształcony przez działalność górniczą teren otrzepał się z węglowego pyłu i ukazał piękno unikalnego „pojezierza antropogenicznego”.

W otoczeniu poeksploatacyjnych zbiorników rozkwita flora i fauna, a tamtejsze wsie i miasteczka zachowują pamięć o bogatej kulturze i historii regionu.



GEOPARKI UNESCO w Polsce



Geopark Łuk Mużakowa



Geopark Świętokrzyski



Geopark Kraina Wygasłych Wulkanów



Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

@geologicznie

@pigpib

pgi.gov.pl

tekst: A. Ładocha, W. Wesolowski
opracowanie graficzne: M. Furca
zdjęcie na okładce: Skala Geologów,
Rezerwat Kadzielnia
w Kielcach, fot. K. Pęczalski



Ministerstwo
Klimatu i Środowiska



NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Niniejszy materiał został sfinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Za jego treść odpowiada wyłącznie Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Opracowano w 2025 r. w ramach zadania psg „Ochrona georóżnorodności, geookucacja i geoturystyka”.

GEOPARKI UNESCO

w Polsce



DZIEDZICTWO GEOLOGICZNE



Fałd tektoniczny w Rezerwacie Ślíchowice, fot. A. Mochoń

SKALNA KSIĘGA DZIEJÓW ZIEMI

Światowy Geopark UNESCO Geopark Świętokrzyski to obszar gdzie, niczym w otwartej księdze, można odczytać dzieje Ziemi sięgające ponad pół miliarda lat wstecz. Jego wizytówką są odsłonięcia skał dewonu będące pamiątką tropikalnego morza sprzed 360 milionów lat.

Wśród nich dominują wapień z licznymi skamieniałościami gąbek i koralowców. Liczne spękania, uskoki i fałdy ukazują ślady potężnych ruchów górotwórczych, jakie zachodziły podczas orogenezy kaledońskiej, waryscyjskiej i alpejskiej.

Surowce skalne oraz kruszce ołowiu i miedzi, były przedmiotem wieloletniej eksploatacji na tym obszarze. Pozostałości historycznego górnictwa do dziś widoczne są w świętokrzyskim krajobrazie.

Występujące na terenie Geoparku skały podlegały procesom krasowym, w wyniku których powstały liczne formy powierzchniowe a także podziemne, jak np. Jaskinia Raj.



DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE



Rojnik w Rezerwacie Kadzielnia, fot. M. Poros

W (BIO)RÓŻNORODNOŚCI SIŁA

Geopark Świętokrzyski wyróżnia się ponadprzeciętną bioróżnorodnością. Na obszarze 526 km² można spotkać niemal połowę gatunków roślin występujących na terenie Polski. Wśród nich nie brakuje roślin objętych ochroną. Ważnym elementem dziedzictwa przyrodniczego są cenne i chronione siedliska, takie jak śródładowe bory chrobotkowe, świetliste dąbrowy czy murawy kserotermiczne.

Wśród kilkuset udokumentowanych gatunków zwierząt nie brakuje tych objętych ścisłą ochroną, takich jak gniewosz plamisty, bocian czarny czy błotniak stawowy.

Ponad 70% obszaru Geoparku stanowią tereny objęte prawną ochroną przyrody, w tym jego zasadniczą część wchodzi w skład Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego.



DZIEDZICTWO KULTUROWE



Zamek Królewski w Chęcinach, fot. G. Pierzak

TYSIĄCLECIA HISTORII

Najstarsze ślady pobytu człowieka na obszarze Geoparku pochodzą ze stanowisk archeologicznych w jaskini Raj – około 50 tysięcy lat temu przebywali tu neandertalczyki, po których pozostały obozowiska i narzędzia krzemienne. Późniejsze dzieje osadnictwa, rolnictwa i przemysłu zapisane są w licznych stanowiskach archeologicznych i zabytkach, do budowy których wykorzystano lokalne surowce.

Na terenie Geoparku zachowały się pozostałości dawnego górnictwa i hutnictwa metali nieżelaznych. Kulturowymi symbolami Geoparku są ruiny Zamku Królewskiego w Chęcinach i dawny Pałac Biskupów Krakowskich w Kielcach. Na uwagę zasługują również zabytki architektury sakralnej i świeckiej, świadczące o rozwoju kultury i tradycji osadniczej. Oprócz dziedzictwa materialnego przetrwały także lokalne legendy, opowieści górnicze oraz żywe tradycje ludowe, pielęgnowane przez lokalną społeczność.